

LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJOS DĖL KLAUSIMŲ, SVARSTOMŲ 2019 M. GEGUŽĖS 21 D. EUROPOS SĄJUNGOS BENDRŲJŲ REIKALŲ TARYBOS POSĖDYJE

2019 m. gegužės 21 d. ES Bendrųjų reikalų tarybos (BRT) posėdis

Bendrųjų reikalų taryboje vyks diskusija dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos. Rengiantis 2019 m. birželio 20–21 d. Europos Vadovų Tarybai vyks anotuotos darbotvarkės aptarimas. Pirmininkaujanti Rumunija pristatys informaciją apie 2019 m. balandžio 4 d. vykusią Europos semestro konferenciją Bukarešte, Europos Komisijos komunikatą dėl teisinės valstybės stiprinimo ES bei 2019 m. gegužės 3 d. vykusio ministrų susitikimo dėl Europos kultūrinio paveldo.

2021–2027 m. Daugiametė finansinė programa

Tarybai pirmininkaujanti Rumunija (toliau – Pirm.) tęsia diskusijas tiek ekspertų, tiek politinių lygmeniu dėl naujos ES daugiametės finansinės programos (toliau – DFP), siekdama supaprastinti derybų paketą, parengtą Austrijos pirmininkavimo metu. Iki birželio mėn. planuojama parengti supaprastintą derybų paketo versiją, kuri būtų teikiama vadovų diskusijoms birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos (toliau – EVT) metu. Gegužės 21 d. planuojamai ministrų diskusijai Pirm. šalis parengė klausimus dėl DFP išorės finansinių instrumentų aspektų:

- 1) kaip ES valstybės narės vertina bendrą balansą tarp lankstumo ir nuspėjamumo naujai pasiūlytoje Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonėje (toliau – KVTBP) ir atsižvelgiant į pasiūlymą į šią priemonę integruoti Europos plėtros fondą?
- 2) Ar siūlomas finansinis vokas Europos kaimynystės priemonei yra pakankamas, turint mintyje galimybę perskirstyti lėšas tarp geografinių ir tematinų programų?

Europos Komisijos pasiūlymas dėl KVTBP: apjungiami 2014–2020 m. DFP buvę atskiri ES išorės veiksmų finansiniai instrumentai:

- Europos kaimynystės priemonė;
- Europos plėtros fondas;
- Vystomojo bendradarbiavimo priemonė;
- Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė;
- Bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis partnerystės priemonė;
- Priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos;
- Pasirengimo narystei pagalbos priemonė;
- Europos branduolinės saugos priemonė;
- Išorės veiksmų garantijų fondas.

KVTBP numatytos 3 rūšių programos, kuriose – komponentai iš buvusių instrumentų: 4 geografinės programos (ES kaimynystė; Sub-Saharinė Afrika; Azija ir Ramiojo vandenyno regionas; Amerikos ir Karibai); 4 tematinės programos (žmogaus teisės ir demokratija; pilietinės visuomenės organizacijos; stabilumas ir taika; globalūs iššūkiai).

Greito atsako veiksmų programa (prisidedanti prie stabilumo ir konfliktų prevencijos neatidėliotinėse situacijose, kylančiose krizėse, esamose krizėse ir pokrizinėse situacijose, stiprinanti valstybių, visuomenių, bendruomenių ir individų atsparumą, besisiejanti su humanitariniais ir vystomojo bendradarbiavimo veiksmais, atliepanti užsienio politikos poreikius ir prioritetus).

Globaliame instrumente taip pat numatoma tam tikrą viso KVTBP biudžeto dalį skirti kylančių iššūkių ir prioritetų rezervui, kuriuo būtų užtikrinamas ES atsakas į nenumatytas aplinkybes, naujus poreikius ar iššūkius (tokius, kaip ES ar jos kaimynų pasienyje kylančios krizės dėl migracijos spaudimo, skatinamos naujos tarptautinės iniciatyvos ar prioritetai).

Planuojamos lėšos visam instrumentui: 89,2 mlrd. eurų. Kiekvienai iš keturių geografinių programų numatyti atskiri finansiniai „vokai“. ES kaimynystei numatytame finansiniame voke numatyta skirti 22 mlrd. eurų.

VĮ pasiūlė įsteigti naują nebiudžetinį fondą Europos taikos priemonę (ETP) taikai ir tarptautiniam saugumui stiprinti, kurio vertė naujoje finansinėje perspektyvoje siektų iki 10,5 mlrd. EUR. Pagal šią priemonę siekiama finansuoti bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) karinio ar gynybinio pobūdžio išorės veiksmus. Pagal VĮ pateiktą pasiūlymą sujungiami nebiudžetiniai su saugumu ir gynyba susiję mechanizmai: Athena (mechanizmas, pagal kurį administruojamas su ES karinėmis operacijomis pagal ES bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP) susijusių bendrųjų sąnaudų finansavimas) ir Afrikos taikos priemonė (Vystomojo bendradarbiavimo fondo finansuojama priemonė, skirta Afrikos Sąjungai (AS) ir Afrikos regioninėms ekonominėms bendrijoms (REB) siekiant taikos ir saugumo).

Lietuvos pozicija: pritariame Pirm. šalies pateiktiems klausimams dėl ES biudžeto išorės aspektų.

Dėl Europos plėtros fondo (EPF): pasisakome už šio fondo išlaikymą už ES biudžeto ribų, kadangi Lietuva ir kitos ES-13 valstybės turi skirtingus oficialios paramos vystymuisi įsipareigojimus lyginant su ES-15 šalimis (atitinkamai 0,33% ir 0,7% nuo BNP). Taip pat, EPF tapus ES biudžeto dalimi kiltų klausimas dėl galimybės trečiosioms šalims dalyvauti EPF programose, mokant įnašus į fondą. Manome, kad atskiro EPF išlaikymas didintų galimybę kitiems donorams prisidėti prie EPF finansavimo. Be to, EPF išlaikymas už ES biudžeto ribų sukurtų prielaidas siekti didesnių finansinių asignavimų kitoms Lietuvai svarbioms politikos sritims (pvz. Sanglaudai, Bendrai žemės ūkio politikai ir kt.).

Dėl Europos kaimynystės priemonės (EKP): Lietuva laikosi nuoseklios pozicijos, kad EKP turi išlikti atskiras su jam skirtu adekvačiu finansavimu. Manome, kad tik taip ES galės efektyviai užtikrinti pakankamą paramą Europos kaimynystės (ypač Rytų partnerystės) šalyse vykdomoms reformoms bei Asociacijos sutarčių arba Išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės susitarimų įgyvendinimui.

Dabartiniame KVTBP reglamento tekste vis dar pasigendame svarbių elementų, tokių kaip paramos suspendavimas šalims partnerėms, kurios nesilaiko demokratijos, teisės viršenybės, gero valdymo, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms principų bei branduolinės saugos standartų.

Dėl Europos taikos priemonės: Athena mechanizmas sudaro mažesnę šios priemonės dalį (apie 15 proc.). Siekiame Athena išimti iš EPF ir palikti jį kaip atskirą instrumentą, kuriam taikomos iki šiol galiojusios taisyklės ir biudžeto valdymas. Pagal šiuo metu pasiūlytą EPF Tarybos sprendimo projektą, būtų ženkliai apribota valstybių į EPF įneštų lėšų kontrolė, būtų išplėstas ir daugiau kainuotų mechanizmo administracinis aparatas, gali būti ženkliai išplėsti ES karinių operacijų bendrieji kaštai (nuo 5-10 proc. iki 35-40 proc.). Taip pat kyla rizika „sukarinti“ vystomojo bendradarbiavimo instrumentus, kuomet šalių gynybos ministerijos turės priimti sprendimus vystomojo bendradarbiavimo srityje ir atitinkamai juos finansuoti. Tad siekiame, kad Athena liktų atskiru instrumentu ir nebūtų integruota į EPF.

Pasirengimas 2019 m. birželio 20–21 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimui. Anotuotos darbotvarkės projektas

BRT aptars anotuotą šių metų birželio 20–21 d. Europos Vadovų Tarybos (EVT) darbotvarkę (*kol kas neišplatinta*). 2019 m. gegužės 9 d. Rumunijoje, Sibiu mieste, įvykęs neformalus vadovų susitikimas padėjo pagrindą diskusijoms dėl ES ateities ir sprendimams dėl ES strateginės darbotvarkės. Pastarąją ketinama tvirtinti šių metų birželio 20–21 dienos EVT susitikime. Strateginė darbotvarkė nubrėš ES politikos gaires 5 metams, naujam ES politiniam ciklui (analogiškas dokumentas buvo priimtas 2014 m. birželio 26–27 d. EVT). Be Strateginės darbotvarkės, EVT tikėtina diskusija apie ES daugiametę finansinę programą, naujų ES institucijų vadovų paskyrimus,

turėtų įvykti euro zonos viršūnių susitikimas. EVT turėtų pratęsti galiojančias sektorines sankcijas Rusijai.

Strateginės darbotvarkės projektas bus išplatintas birželio pradžioje. Šiuo metu EVT pirmininkas išplatino Strateginės darbotvarkės apmatų, t. y. numatomą dokumento sandarą. Išskiriamos 4 pagrindinės sritys, kiekvienoje jų numatoma po 4 veiksmus, kurių kiekvienas dar skirstomas į atskiras priemones:

1. Apsaugoti piliečius ir laisves	a) Užtikrinti saugumą b) Apsaugoti demokratiją c) Susitvarkyti su migracijos iššūkiais d) Ginti vertybes ir laisves
2. Plėtoti ES ekonominę bazę	a) Mobilizuoti visas susijusias politikas b) Investuoti į ateitį c) Užtikrinti lygias žaidimo taisykles d) Panaudoti skaitmenizaciją
3. Kurti žalesnę , teisingesnę ir įtraukesnę ateitį	a) Užtikrinti tvarią, saugią ir prieinamą energetiką b) Skatinti įtraukumą c) Saugoti aplinką ir klimatą d) Saugoti mūsų gyvenimo būdą
4. Užtikrinti Europos interesus ir vertybes pasaulyje	a) Ginti mūsų interesus b) Skatinti tarptautines taisykles c) ES vertybių projekcija d) Susitvarkyti su pasauliniais iššūkiais

Lietuvos pozicija: siekti, kad „strateginėje darbotvarkėje“ būtų kuo konkrečiau atspindėti Lietuvai svarbūs klausimai. Turi būti toliau gilinama ES vidaus rinka ir šalinamos vis dar egzistuojančios kliūtys bei neleidžiama sudaryti naujų, toliau kuriama integruota ir funkcionuojanti energetikos sąjunga, skaitmeninė rinka, skiriamas deramas dėmesys kovai su kibernetinėmis, hibridinėmis grėsmėmis ir dezinformacijai. ES turi ir toliau gilinti santykius su Rytų kaimynėmis, ypač su trimis valstybėmis, sudariusiomis Asociacijos sutartis (Ukraina, Moldova ir Sakartvelu). Taip pat būsimame „strateginės darbotvarkės“ dokumente formuluotės kitais aktualiais ES klausimais, kaip pavyzdžiui klimato kaita, migracija, institucinės reformos turėtų būti subalansuotos, neskaldančios ES vienybės bei atitikti Lietuvos interesus.

Galutinė Lietuvos pozicija bus derinama darbo tvarka, gavus anotuotos EVT darbotvarkės dokumentą.

Europos semestro konferencija (Bukareštas, 2019 m. balandžio 4 d.)

Artėjant Europos semestro dešimtmečiui, 2019 m. balandžio 4 d. Bukarešte surengta konferencija „ES ekonominės politikos koordinavimas: naujas Europos semestro vaidmuo“. Konferencijos metu aptartos trys pagrindinės temos: (1) Europos semestro sąsajos su investicijomis ir kita daugiamete ES finansine perspektyva, (2) socialinė Europos semestro dimensija bei (3) Europos semestro ateitis. Konferencijos metu nepriimta jokių oficialių sprendimų. Konferencijoje iš Lietuvos dalyvavo Finansų ministerijos atstovai.

Lietuvos pozicija: remiame glaudesnę ryšį tarp Europos semestro ir ES biudžeto. Patikimas finansų valdymas turi būti laikomas investicijų prielaida, todėl valstybė narė turi užtikrinti bent jau minimalų ekonominio stabilumo lygį, kad galėtų gauti ES finansavimą.

Komisijos komunikatas dėl tolesnio teisinės valstybės stiprinimo Sąjungoje

Komisija pateiks informaciją dėl EK komunikato „Dėl teisinės valstybės esamos padėties ir tolesnio stiprinimo ES.“ Komunikatas išplatintas balandžio 3 d., jame Komisija deklaruoja pradedanti ES teisinės valstybės procesų peržiūrą ir siekianti išsiaiškinti, kokių veiksmų būtų galima imtis ateityje, siekiant sustiprinti teisinės valstybės principų įgyvendinimą ES šalyse. Komunikate apžvelgiamos šiuo metu ES veikiančios teisinės valstybės stebėsenos, vertinimo ir apsaugos priemonės bei konstatuojama, kad jų nepakanka, siekiant užtikrinti teisinės valstybės principų įgyvendinimą ES. Taip pat įvertinama pastarųjų metų patirtis, siekiant inicijuoti platesnio pobūdžio diskusiją Europos mastu dėl esamų mechanizmų teisinės valstybės srityje stiprinimo ar naujų instrumentų kūrimo. Komisija kviečia Europos Parlamentą, Europos Vadovų Tarybą, ES Tarybą ir valstybes nares pasidalinti savo idėjomis apie tai, kaip ateityje galėtų būti sustiprintos teisinės valstybės priemonės ES. Europos Komisija prie šio klausimo sugrįš 2019 m. birželio mėnesį ir, remdamasi diskusijų rezultatais, pateiks savo išvadas bei pasiūlymus.

Lietuvos pozicija: Lietuva nuosekliai pasisako už teisinės valstybės principo užtikrinimą ir remia iniciatyvas, skirtas stiprinti teisinės valstybės principų įgyvendinimą Europos Sąjungoje. Prieš inicijuojant naujus teisinės valstybės instrumentus, būtina įvertinti jų pridėtinę vertę bei užtikrinti autonomiškumą nuo Europos Sąjungos Veikimo Sutarties 7 straipsnyje numatytos bei kitų ES teisinės valstybės procedūrų. Visos naujos iniciatyvos dėl teisinės valstybės turėtų būti grindžiamos objektyvumo, skaidrumo, nediskriminacinio pobūdžio ir vienodo ES šalių narių traktavimo principais.

Ministrų lygmens susitikimas dėl Europos kultūros paveldo (Paryžius, 2019 m. gegužės 3 d.)

Reaguojant į Notre Dame katedros Paryžiuje gaisrą, 2019 m. gegužės 3 d. vyko neformalus ES kultūros ir Europos reikalų ministrų susitikimas kultūros paveldo apsaugos klausimams aptarti. Susitikimo metu, apsvarstytos priemonės, kurių būtų galima imtis siekiant išsaugoti pavojuje esantį Europos paveldą bei priimta deklaracija, kurioje sutarta:

- 1) imtis Europos paveldo ekspertizės tinklo ES lygiu formavimo darbų, siekiant nustatyti, apsaugoti ir / arba restauruoti pavojuje esantį paveldą;
- 2) sudaryti Europos jaunimui sąlygas prisidėti prie paveldo konservavimo ir restauravimo darbų;
- 3) sutelkti esamus finansinius resursus pavojuje esamo ar atsidūrusio paveldo išsaugojimui.

Lietuvos pozicija: Lietuva kartu su kitomis valstybėmis jaučia pareigą prisidėti prie gaisro nuniokotos Paryžiaus Dievo Motinos katedros atstatymo. Lietuva, prieš priimdama sprendimą dėl paramos dydžio ir pobūdžio, laukia Prancūzijos pareigūnų ir specialistų rekomendacijų.

Albinas Zananavičius
 Viceministras

2019 05 13